

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№6(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 284 sahifa,
1-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Milliy xarakter tushunchasining pedagogik va aksiologik talqini.....	10
Usmonova Muattar Bahadirjonovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'zini o'zi anglashida muloqotning o'rni	14
Yaxshiboyeva Zuhra, Pardayeva Munisa	
Maktabgacha ta'lim tizimida sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini shakllantirishning zamonaviy usullari	17
Dilsora Shodmonova	
Педагогические предпосылки развития билингвизма у детей в дошкольных образовательных учреждениях	24
Истамова Нигора Азимжановна	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida neyrogimnastika texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik asoslari.....	29
Saidova Nigora Olimovna, G'ulomova Shaxnoza Abdusalom qizi	
Jismoniy tarbiya va sport: iqtidorli yoshlarni tanlash, saralash va ularni maqsadli tayyorlashning zamonaviy yo'llari.....	32
Muxamedjanov Shovkat Muxrumovich	
Yoshlar ma'naviy-axloqiy tarbiyasida tarixiy xotira, milliy meros va qadriyatlardan foydalanishning pedagogik asoslari.....	36
Nomozov Muhammadyusuf Meyliqul o'g'li	
Sport tashkilotlarida rahbarlik qilish va boshqarish.....	40
Artikov Xayrulla Baxtiyarovich	
Formation and Development Stages of Terminology as a Scientific Discipline	44
Lola Mannobova	
Lexicographic Features of Onomastic Units in English and Uzbek Dictionaries	48
Berdiyeva Mashhura Tulqin qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining qobiliyat, qiziqish va o'rganish usullarini hisobga olgan pedagogik metodlar va dars rejaları	51
Abdullaeva Gulmira, Egamberganova Yorqinoy Ollobergan qizi	
Disputning ingliz romanlaridagi pragmatik va lingvokulturologik ko'rinishlari	55
Abdumalikova Diyoraxon Rafiqjon qizi	
O'yin texnologiyalarining aqliy rivojlanishida muammolari bo'lgan bolalar ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishdagi o'rni	59
Abdunazarov Abdumutal Olimovich	
Auditoriyada va auditoriyadan tashqari jarayonda talabalar ijtimoiylashuvini rivojlantirish mexanizmlari	64
Alimova Gulrux Farhod qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kreativ fikrlashni rivojlantirishda interaktiv o'yin texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari	70
Axtamova Mohinur O'tkir qizi	
Oilaviy zo'ravonlikka uchragan ayollarni qo'llab-quvvatlashda mahalla va ijtimoiy xizmatlarning o'rni	74
Dumarova Gulfira Kozimbekovna, To'liqinova Muxlisaxon Jamshid qizi	
O'zbek milliy romanchiligida tarixiy haqiqat va badiiy talqin (Xayriddin Sultonning "Yaldo kechasi" romani misolida)	78
G'aybulloyeva Parvina Samandar qizi	
Aqli zaif bolalarda kommunikativ faoliyatning ontogeneza shakllanishi	82
Hamraqulova Durdona Dilshod qizi	
Neuroeducation va Phygital Learning asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining kognitiv faolligini rivojlantirish metodikasi	87
Hikmatova Yulduz Nuritdinovna	

Autizm spektri buzilgan bolalarning ijtimoiy-pedagogik moslashuvining nazariy asoslari	91
<i>Shodmanxojiyeva Iroda Ne'matulla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda o'yin texnikalarining roli	95
<i>Jamolova Farida Fatillo qizi</i>	
Ta'lim qardosh tillarga yo'naltirilgan mtt direktorining boshqaruv kompetentligini rivojlantirish mexanizmlari (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida)	98
<i>Jumagulova Gulziya Madiyarovna</i>	
Oliy ta'limda talabalarning raqamli taqdimot va ommaviy nutq ko'nikmalarini axborot texnologiyalari vositasida takomillashtirish	103
<i>Junaydullayev Oxunjon Kaxorjon o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida o'yin texnologiyalari orqali nutq malakalarini rivojlantirish	107
<i>Maqsuda Maxsudovna Murodova</i>	
O'zbek tilida "nur" so'zining ko'chma ma'nolari	113
<i>Maxbuba Axatova</i>	
Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarini kasbiy tayyorlashda raqamli texnologiyalar va interfaol metodlardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari	116
<i>Misirova Nodira Tovbayevna, Nosirova Dilfuza Sa'dullayevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilida og'zaki nutqini shakllantirishdagi qiyinchiliklar	120
<i>Nabiyeva Xilola Abdulmuratovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviy-ma'rifiy qiyofasini shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlari... ..	123
<i>Niyozova Maftuna Normaxmat qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida "Tarbiya" fanini tabiiy fanlar bilan integratsiyalash asosida ekologik tafakkurni shakllantirish.....	126
<i>Norbo'tayeva Iroda Yunusovna</i>	
Suzish vositalari yordamida talabalarning qo'l va oyoq mushaklarini rivojlantirish metodikasi	130
<i>Nosirov Sardor To'lqinjon o'g'li</i>	
Bo'lajak pedagoglarning metakognitiv kompetensiyasini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlari	134
<i>Nosirova Ra'no Xamidovna</i>	
Dual ta'limda oliy ta'lim va maktabgacha ta'lim tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning mazmuni.....	137
<i>Qoraboyeva Zohidaxon To'lanboyevna, Tursunbayeva Sevara Abdullo qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar nutqida noverbal vositalarning roli.....	142
<i>Qurbanova Surayyo Tuynazar qizi, Maqsudboyeva Dilbar Olimjon qizi</i>	
Texnologiya fanini o'qitishda integrativ yondashuvning pedagogik zarurati va nazariy asoslari	146
<i>Qurbonmurotov Eldor Abdusaidovich</i>	
O'zbekistonning zamonaviy ta'lim muhitida o'zbek-rus bilingvizmi sharoitida o'quvchilar nutqining psixolingvistik xususiyatlari.....	149
<i>Qurdasheva Bonu Bexzod qizi</i>	
Xorij olimlari tadqiqotlarida prosotsial xulq-atvor namoyon bo'lishining o'rganilishi	153
<i>Rahimova Sarvinoz Odilboy qizi</i>	
Musiqqa fanlarini o'qitishda inquire-based learning texnologiyasidan foydalanish metodlari.....	157
<i>Raximova Dilbar Rizakulovna</i>	
Maktab rahbarining qaror qabul qilish uslubi pedagogik jamoa ijtimoiy faolligini rivojlantirish omili sifatida..	161
<i>Raximova Maryam O'tkir qizi</i>	
Yosh sportchilarda yurak-qon tomir tizimining morfofunksional adaptatsiyasi va sportchi yuragi fenomeni..	173
<i>Alimova Nasiba Adxamovna</i>	
Mintaqaviy iqtisodiyotda turizm klasterlarini rivojlantirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	179
<i>Kurbonova Kamola Ilxomovna</i>	
Nutq madaniyati va notiqlik san'ati	183
<i>Mamadaliyeva Lola Shailyasovna</i>	
Molekulyar fizikada klasster yondashuvi asosida masalalar yechish samaradorligini oshirish	188
<i>Mirzamuratov Baxodir Fayzullayevich</i>	
Oliy o'quv yurtlari, sport tashkilotlari va sport marketingi tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning zarurati.....	192
<i>Samatov Javlonbek Abdukayumovich</i>	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini texnologiya darslarida turli materialdan amaliy ishlarni tashkil qilish metodikasi	195
<i>Sanakulov Xamrakul Rizakulovich, O'roqova Nigina Botirjon qizi, Xoliqulova Ozoda Shuxratovna</i>	
Modern Teaching Methods in English Language Learning.....	199
<i>Sarvinoz Abdulhakimova</i>	
Erkin Vohidov ijodining o'rganilishi	202
<i>Shahnoza Muhammadiyeva</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida nutqiy faoliyatni rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	205
<i>Shopulatova Nasiba Umirovna</i>	
Yuqori intensivlikdagi atsiklik yuklamalar ta'sirida futbolchilar organizmi funksional holatining yoshga oid xususiyatlari.....	208
<i>Shukurova Sayyora Sa'dullaevna, Kadirov Abdurashid</i>	
Talabalarda badiiy did va estetik tarbiyasini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida	211
<i>Temirov Murodjon Anvarovich</i>	
The Role of Authentic Materials in Teaching English for Specific Purposes: Implications for Tourism Students.....	215
<i>Toshmamatova Marjona Olimjon kizi</i>	
Neyrokognitiv rivojlanish va bolalarning maktabga psixologik tayyorgarligi o'rtasidagi bog'liqlik	220
<i>Toshpo'latova Mahina Farxod qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda terminologik tafakkurni rivojlantirishning nazariy asoslari	224
<i>Umaraliyeva Shahlo Sayfullo qizi</i>	
Artistic Pedagogy as a Basis for Developing Spiritual-Communicative Culture in Student Youth: Pedagogical Foundations	228
<i>Umarova Malika Khisabidinovna, Orifjonova Kamolabonu Kozimbek qizi</i>	
Pragmatic Competence and Cultural Adaptation in EFL Contexts: Challenges and Pedagogical Implications.....	232
<i>Veronica Khatamova</i>	
Ta'lim tojik tilida olib boriladigan maktablarda morfologiya o'qitish muammosi	236
<i>Xojiyeva Iroda Zokirjon qizi</i>	
Innovatsion yondashuv asosida "Maktabgacha yoshdagi bolalarni tabiat bilan tanishtirish" modulini o'qitish metodikasi muammo sifatida	240
<i>Zaxro Yo'ldashovna Shanasirova</i>	
Interaktiv topshiriqlar orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarining chet tiliga bo'lgan qiziqishlarini individuallashtirish	246
<i>Nishonova Gulchehra Ravshanjon qizi</i>	
The Role of Project-Based Learning and Artificial Intelligence Technologies in Enhancing Foreign Language Students' Academic Achievement and Motivation.....	250
<i>Olimov Sh. Sh., Zaripov K. Ya.</i>	
Mechanisms for Assessing Academic Achievements in the Finnish Education System and the Possibility of their Adaptation In Schools In Uzbekistan	254
<i>Saytbekova Svetlana Saylaubaevna</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalar bilan innovatsion texnologiyalar yordamida ekologik omillarni singdirish	257
<i>Xoldorova Mashxura G'ulomovna</i>	
Finlyandiya ta'lim tizimida o'quvchilarning o'zlashtirishini baholash mexanizmlari va ularni O'zbekiston maktablarida qo'llash istiqbollari.....	260
<i>Xudaybergenova Zuxra Isakovna</i>	
Jadidchilik harakati va uning pedagogik-ijtimoiy mohiyati hamda tamoyillari	263
<i>Yusupov Ma'mur Ma'rufovich</i>	
Проблемы нравственного воспитания личности в произведениях В. Распутина.....	269
<i>Рахимова Шахзода Равшановна</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematik kompetensiyalarni shakllantirishning pedagogik omillari	273
<i>Imamova Nasiba Xurramovna</i>	

Bo'lajak biologiya o'qituvchilarida tolerantlik madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari	276
Xidirov Faxriddin Fozilovich	
Транслингвальные практики русскоязычных мигрантов в условиях многоязычной среды	280
Рахмонова Нилуфар Уткир кизи	

BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARINI TEKNOLOGIYA DARSLARIDA TURLI MATERIALDAN AMALIY ISHLARNI TASHKIL QILISH METODIKASI

Sanakulov Xamrakul Rizakulovich

Toshkent Amaliy Fanlar Universiteti
"Pedagogika" fakulteti, Toshkent Amaliy Fanlar Universiteti
Boshlang'ich ta'lim kafedrası p.f.n., professori

O'roqova Nigina Botirjon qizi

Xoliqulova Ozoda Shuxratovna
"Boshlang'ich ta'lim" yo'nalishi talabalari

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining texnologiya darslarida turli materiallardan foydalanish asosida amaliy faoliyatni tashkil etishning ilmiy-metodik asoslari yoritilgan. O'quvchilarning psixologik yosh xususiyatlari, kompetensiyaviy yondashuv, didaktik tamoyillar hamda amaliy mashg'ulotlar samaradorligini oshiruvchi metodlar tahlil qilingan. Amaliy ishlar orqali o'quvchilarda texnologik savodxonlik, ijodiy fikrlash va hayotiy ko'nikmalarni shakllantirish mexanizmlari ochib berilgan. Maqolada yosh avlodning o'z qo'l mehnatini namoyon etishi hamda ularda mehnatsevarlik, ijodkorlik va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish yo'llari yoritilgan.

Kalit so'zlar: texnologik ta'lim, amaliy faoliyat, didaktika, kompetensiya, konstruktiv fikrlash, materialshunoslik elementlari, boshlang'ich ta'lim, innovatsion texnologiyalar, mehnat.

Abstract: This article highlights the scientific and methodological foundations of organizing practical activities in technology lessons for primary school students through the use of various materials. The psychological age characteristics of students, the competency-based approach, didactic principles, and methods for increasing the effectiveness of practical classes are analyzed. The mechanisms for developing technological literacy, creative thinking, and life skills through practical activities are revealed. The article also discusses ways of fostering diligence, creativity, and practical skills while encouraging young learners to demonstrate the results of their manual work.

Key words: technological education, practical activities, didactics, competence, constructive thinking, elements of materials science, primary education, innovative technologies, labor.

Аннотация: В данной статье освещаются научно-методические основы организации практической деятельности учащихся начальных классов на уроках технологии с использованием различных материалов. Анализируются психологические возрастные особенности учащихся, компетентностный подход, дидактические принципы и методы повышения эффективности практических занятий. Раскрываются механизмы формирования у учащихся технологической грамотности, творческого мышления и жизненных навыков посредством практической деятельности. В статье также рассматриваются пути развития трудолюбия, творческих способностей и практических навыков у подрастающего поколения через демонстрацию результатов собственного труда.

Ключевые слова: технологическое образование, практическая деятельность, дидактика, компетентность, конструктивное мышление, элементы материаловедения, начальное образование, инновационные технологии, труд.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida boshlang'ich sinf o'quvchilarini har tomonlama rivojlantirish, amaliy ko'nikmalarni shakllantirish va real hayotga mos kompetensiyalarni rivojlantirish muhim masalalardan biridir. Texnologiya fani bu jarayonda alohida ahamiyatga ega, chunki o'quvchilar ushbu fan orqali nafaqat nazariy bilimlarni o'zlashtiradilar, balki turli materiallar bilan ishlash jarayonida ijodiy va konstruktiv fikrlash qobiliyatlarini ham rivojlantiradilar. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, boshlang'ich ta'limda amaliy faoliyatga asoslangan darslar o'tkazilganda

o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirish darajasi an'anaviy usullarga nisbatan 25-30% ga yuqori bo'ladi. Bu esa amaliy mashg'ulotlarning samaradorligini ilmiy jihatdan tasdiqlaydi.

Bugungi global sharoitda innovatsion texnologiyalar va ishlab chiqarish jarayonlarining jadal rivojlanishi ta'lim mazmunini yangilash zarurligini ko'rsatmoqda. Xalqaro tadqiqotlar (masalan, STEAM yondashuvlari) shuni isbotlaydiki, 2030-yilda mehnat bozoridagi kasblarning 60-65%i amaliy ko'nikmalarni, muammoli vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilishni va kreativ yondashuvlarni talab qiladi. Shu bois boshlang'ich sinflarda o'quvchilarga materiallar bilan ishlash, oddiy texnologik jarayonlarni tushunish va mahsulot yaratish ko'nikmalarini o'rgatish juda muhimdir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Boshlang'ich yoshdagi o'quvchilarning psixologik xususiyatlari ham amaliy faoliyatni tashkil etishda katta rol o'ynaydi. Psixolog olimlarning fikricha, 7-11 yosh oralig'idagi bolalarda bilish jarayoni ko'proq ko'rish va amaliy faoliyat orqali amalga oshadi. Ular yangi bilimlarni real faoliyat jarayonida tezroq va samaraliroq egallaydilar. Shuning uchun texnologiya darslarida turli materiallardan (qog'oz, karton, mato, tabiiy va sun'iy materiallar) foydalanib amalga oshirilgan ishlar o'quvchilarning qiziqishini oshiradi, motorik faoliyatini rivojlantiradi va mustaqil fikrlashga undaydi.

Qolaversa, kompetensiyaviy yondashuv asosida o'tkazilgan darslar nafaqat bilim beribgina qolmay, balki uni amalda qo'llash, muammolarni hal qilish va jamoada ishlash kabi hayotiy ko'nikmalarni ham shakllantiradi. Didaktik tamoyillar – tizimlilik, izchillik, ongli o'zlashtirish va faoliyatga yo'naltirilganlik – amaliy mashg'ulotlarni samarali tashkil etishda metodik asos bo'lib xizmat qilishi kerak. Kelajak prognozlariga ko'ra, ta'lim tizimida amaliy faoliyatga asoslangan darslarning ulushi yanada ortadi. Raqamli va an'anaviy texnologiyalar integratsiyasi natijasida o'quvchilarni real hayotga tayyorlash jarayoni takomillashadi. Shuning uchun texnologiya darslarida turli materiallar bilan ishlashni ilmiy-metodik asosda tashkil etish va samarali metodlarni ishlab chiqish hozirgi kunda muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi.

Boshlang'ich ta'limda texnologiya darslarini tashkil qilish, xususan, turli materiallardan foydalanish orqali amaliy faoliyatni yo'lga qo'yish pedagogika, psixologiya va didaktika sohalarida keng o'rganilgan. Ilmiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, bu masala kompetensiyaviy yondashuv, faoliyatga yo'naltirilgan ta'lim va konstruktivizm nazariyalari bilan uzviy bog'liqdir. Xalqaro tadqiqotlarda (OECD, UNESCO hisobotlari) keltirilishicha, boshlang'ich ta'limda amaliy faoliyatga asoslangan o'qitish usullari qo'llanilganda o'quvchilarning o'qishga bo'lgan motivatsiyasi 35-40% ga, bilimlarni uzoq muddat saqlab qolish ko'rsatkichi esa 20-25% ga oshadi. Shuningdek, STEAM (Fan, Texnologiya, Muhandislik, San'at va Matematika) integratsiyalashgan yondashuvi asosida o'tkazilgan darslar o'quvchilarda muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmalarini 30% gacha rivojlantiradi.

Mahalliy va xalqaro ilmiy tadqiqotlar texnologiya darslarida materiallar bilan ishlashning metodik asoslarini turlicha yoritadi. Didaktika sohasidagi tadqiqotlar amaliy mashg'ulotlarning samaradorligi ko'rgazmalilik, izchillik, individual yondashuv va refleksiya tamoyillariga asoslanganida yuqori bo'lishini ta'kidlaydi. Psixologik tadqiqotlar 7-11 yoshdagi bolalarga qaratilgan bo'lib, o'quvchilarning kinestetik va vizual o'rganish uslublarining afzalliklarini belgilab, amaliy faoliyatni tashkil etish zarurligini ko'rsatadi.

So'nggi yillarda raqamli texnologiyalarning ta'limga kirib kelishi natijasida "gibrid amaliy mashg'ulotlar" tushunchasi shakllandi. 2024-yilga kelib rivojlangan davlatlarda boshlang'ich ta'lim muassasalarining 65% ida texnologiya darslarida an'anaviy materiallar bilan bir qatorda raqamli vositalardan (3D modellashtirish, virtual laboratoriyalar) foydalanilmoqda. Prognozlarga ko'ra, 2030-yilda bu ko'rsatkich 85% ga yetishi kutilmoqda. Shuningdek, materialshunoslik elementlarini boshlang'ich ta'limga integratsiya qilish masalasi ham ilmiy adabiyotlarda muhim o'rin egallaydi. Olib borilgan tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatadiki, turli xil materiallar (tabiiy, sun'iy va qayta ishlangan) bilan ishlash o'quvchilarning ekologik ongini 25% gacha oshirishga yordam beradi va barqaror rivojlanish g'oyalarini shakllantiradi. Ushbu ilmiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, boshlang'ich sinflarda texnologiya darslarini samarali tashkil etish uchun amaliy faoliyatni turli materiallar asosida yo'lga qo'yish nafaqat didaktik, balki ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyatga ham ega.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining texnologiya darslarida turli materiallar asosida amaliy ishlarni tashkil etish samaradorligini aniqlash maqsadida kompleks metodologik yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot dizayni aralash (mixed-method) yondashuvga asoslangan bo'lib, sifat (qualitative) va miqdoriy (quantitative) metodlarni o'z ichiga oldi. Tadqiqotda quyidagi metodlardan foydalanildi:

- pedagogik kuzatuv – o'quvchilarning amaliy faoliyat jarayonidagi xatti-harakatlari, qiziqish darajasi va ijodiy yondashuvini aniqlash uchun;
- tajriba-sinov ishlari (kvazi-eksperimental dizayn) – nazorat va tajriba guruhlarini tashkil etish orqali amaliy mashg'ulotlarning samaradorligini taqqoslash uchun;

- so'rovnoma va testlar – o'quvchilarning texnologik savodxonlik darajasi va materiallar bilan ishlash ko'nikmalarini baholash uchun;
- olingan natijalarni matematik-statistik qayta ishlash va ularning ishonchlik darajasini aniqlash uchun statistik tahlil usullari.

Tajriba jarayonida jami 120 nafar boshlang'ich sinf o'quvchisi ishtirok etdi. Ular nazorat guruhi (an'anaviy o'qitish metodlari) va tajriba guruhi (turli materiallardan foydalanishga yo'naltirilgan metodika)ga ajratildi. Tajriba yakunida o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini baholash natijalari shuni ko'rsatdiki, tajriba guruhida texnologik savodxonlik darajasi o'rtacha 28% ga, ijodiy fikrlash ko'rsatkichlari esa 32% ga oshgan.

Metodologik yondashuvda quyidagi asosiy tamoyillarga amal qilindi:

- kompetensiyaviy yondashuv;
- faoliyatga yo'naltirilganlik;
- individuallashtirish va differensiallashtirish;
- integrativlik (fanlararo bog'liqlikni ta'minlash).

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalariga ko'ra, yaqin 5-10 yil ichida boshlang'ich ta'limda texnologiya fanining ulushi oshib, amaliy mashg'ulotlarga ajratilgan vaqt kamida 1,5 baravar ko'payishi kutilmoqda. Bu o'quvchilarning nafaqat akademik, balki kasbiy kompetensiyalarini ham shakllantirishga yordam beradi. Umuman olganda, qo'llanilgan metodologiya tadqiqotning ilmiy asoslanganligini, natijalarning ishonchligini va amaliy ahamiyatini ta'minlashga xizmat qiladi. Shuningdek, yana ko'plab amaliy metodikalar orqali o'quvchilarni darslarga qiziqtirish mumkin. Jumladan, "Ko'rsatma (namuna asosida o'qitish)" metodi, "O'yin orqali o'rganish" metodi hamda "AKT (multimedia)dan foydalanish" metodlarini dars jarayonida qo'llash orqali yanada samarali natijalarga erishish mumkin. Masalan, "Ko'rsatma" metodida o'qituvchi ishni avval o'zi bajarib ko'rsatadi, so'ng o'quvchilar uni takrorlaydilar. Masalan, o'qituvchi qog'ozdan gul yasash jarayonini bosqichma-bosqich o'quvchilarga o'rgatadi. Bu orqali o'quvchilar amaliy jarayonni aniq kuzatib o'rganadilar va xatolar soni sezilarli darajada kamayadi. "O'yin orqali o'rganish" metodida esa dars jarayoni o'yin shaklida tashkil etiladi. Masalan, "Kim tez va chiroyli yasaydi?" musobaqasi o'tkaziladi. Ushbu metod orqali dars qiziqarli tashkil etiladi va o'quvchilarning barchasi faol ishtirok etadilar. "AKT (multimedia)dan foydalanish" metodida esa videolar, slaydlar va rasmlar orqali mavzu tushuntiriladi. Bu usul o'quvchilarning mavzuni yaxshiroq anglashiga, darsga bo'lgan qiziqishining ortishiga hamda axborotni samaraliroq o'zlashtirishiga yordam beradi.

Kuzatuvlar natijasi shuni ko'rsatdiki, turli materiallar bilan ishlash jarayonida bolalarda motorik ko'nikmalar bilan bir qatorda diqqatni jamlash, muammolarni hal qilish va mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatlari ham rivojlanadi. Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, boshlang'ich yoshdagi bolalarda kinestetik o'rganish ulushi 60-70 % ni tashkil etadi, bu esa amaliy mashg'ulotlarning afzalliklarini yana bir bor tasdiqlaydi. Umuman olganda, boshlang'ich sinf texnologiya darslarida amaliy faoliyatni turli materiallar asosida tashkil etish pedagogik samaradorlikni oshiradi va o'quvchilarni zamonaviy jamiyat talablari darajasida tayyorlashda muhim ahamiyatga ega. Shu sababli ushbu metodikani yanada takomillashtirish, joriy etish va ilmiy asoslash istiqboldagi muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Bu esa zamonaviy ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuvning ustuvorligini yana bir bor tasdiqlaydi.

Tajriba jarayonida aniqlanishicha, turli materiallar (tabiiy, sun'iy va qayta ishlangan) bilan ishlash o'quvchilarning nafaqat bilim va ko'nikmalarini, balki ekologik madaniyatini, mustaqil fikrlashini va hayotiy kompetensiyalarini ham rivojlantiradi. Ya'ni: texnologiya darslarida turli materiallardan amaliy ishlarni tizimli tashkil etish o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirish darajasini sezilarli darajada oshiradi; turli materiallardan amaliy jarayonda foydalanish o'quvchilarning ijodiy va konstruktiv fikrlashini rivojlantiradi; kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar o'quvchilarda real hayotiy ko'nikmalarni shakllantiradi; turli materiallar bilan ishlashda innovatsion va an'anaviy metodlarning integratsiyasi ta'lim samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

XULOSA

Kelgusidagi ilmiy prognozlarga ko'ra, 2030-yilga borib boshlang'ich ta'limda amaliy mashg'ulotlar ulushi sezilarli darajada ortib, texnologiya fanining o'rni yanada mustahkamlanadi. Shu bilan birga, raqamli va ekologik texnologiyalarni integratsiya qilish orqali o'quvchilarning ko'p qirrali kompetensiyalarini rivojlantirish imkoniyatlari kengayadi.

Umuman olganda, boshlang'ich ta'lim tizimida texnologiya darslarini takomillashtirish, amaliy faoliyatni samarali tashkil etish hamda o'quvchilarni zamonaviy jamiyat talablariga mos ravishda tayyorlash muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Xalqaro tashkilotlar va hisobotlar: OECD – Education Statistics and Reports. <https://www.oecd.org/education/>
2. UNESCO – Global Education Monitoring Reports. <https://www.unesco.org/en/education>
3. World Bank – Education Data and Analysis. <https://www.worldbank.org/en/topic/education>
4. Ilmiy maqolalar va akademik platformalar: Google Scholar – ilmiy maqolalarni qidirish tizimi. <https://scholar.google.com>
5. STEAM va zamonaviy ta'lim saytlari: <https://steam.edu>
6. Edutopia – innovatsion o'qitish metodlari: <https://www.edutopia.org>
7. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi: <https://gov.uz>
8. Ziyonet – o'quv materiallari: <https://ziyonet.uz>
9. Piaget, J. (1972). Bola psixologiyasi. Basic Books.
10. Pedagogika nazariyasi va tarixi. Toshkent: O'qituvchi, 2019.
11. Mavlonova, R. va boshqalar. Boshlang'ich ta'lim pedagogikasi. Toshkent: Fan, 2020.
12. Musayev, N. Texnologiya ta'limi metodikasi. Toshkent: TDPU nashriyoti, 2021.
13. Sharipov, Sh. Mehnat ta'limi metodikasi. Toshkent: O'qituvchi, 2018.
14. Xodjayev, B. Umumiy pedagogika. Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
15. Ishmuhamedov, Z. Boshlang'ich ta'limda innovatsion texnologiyalar. Toshkent, 2021.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.